

Bloemen en planten met een verhaal

door Karolien Bloemsaat

Liefhebbers van tuinen raken vaak niet uitgepraat over hun bloemen en planten. Graag doe ik daar een schepje bovenop. Veel gewassen hebben een geschiedenis. Ze zijn verbonden met mythes en legendes, of komen voor in de folklore. Over enkele vertel ik hier wat wetenswaardigheden.

Polemonium (Jakobs ladder)

Het woord Jakobs ladder heeft vele betekenissen in onze taal. Ik noem er een paar.

- Transportband: een machine in veenderijen, gebruikt om veen op te halen uit de veenput.
- Noria: eindeloze aaneenschakeling van segmenten waaraan bijvoorbeeld emmers van een baggermolen zijn bevestigd.
- Speciaal verschijnsel aan de hemel, dat ontstaat wanneer het zonlicht als een schijnwerper achter de wolken zichtbaar wordt.

Jakob droomde

Al deze benamingen verwijzen naar het bijbelse verhaal van Jakob. Die moest vluchten om aan de wraak van zijn broer Esau te ontkomen. Jakob had hem zijn eerstegeboorterecht ontfoetseld én de zegen van hun vader Isaak. Reden genoeg voor Esau om woedend te zijn.

Toen Jakob tijdens zijn vlucht moest gaan slapen, droomde hij dat er een ladder was opgericht vanaf de aarde tot aan de hemel. Engelen klommen er langs op en daalden weer naar beneden. Bovenaan stond God die Jakob toesprak. Hij beloofde Jakob het land waarop hij lag; een zeer uitgebreid nageslacht en Hij zou Jakob altijd behoeden.

Terug naar de tuin

De plant Jakobs ladder heeft geveerde bladeren die aan een varenblad doet denken. De blauwe, soms witte, bloemen staan in tuilen, die als treden van een ladder in paren naast elkaar staan. Vandaar de naamgeving. Ze geuren ietwat eau de cologne-achtig.

Al met al heeft Jakob met zijn droom over een ladder heel wat woordbetekenissen aan onze taal toegevoegd.

Cyclamen (Primulaceae, Sleutelbloemfamilie)

De naam van deze plant is afgeleid van het Griekse woord *Kykelos* dat 'cirkel' of 'schietplaat' betekent. De bladeren van Cyclus staan in een rozet, wellicht is daarom de naam ontstaan.

In bepaalde streken worden de knollen van de plant ook wel 'varkens

Jakobs ladder, foto van internet

Polemonium caeruleum, Jakobs ladder, foto van internet

brood' genoemd. Varkens zijn erg goed in het opzoeken van deze knollen en ze voeden zich er graag mee.

In de Middeleeuwen was de plant meer bekend om zijn geneeskracht dan om zijn decoratieve waarde. Cyclamen werden o.a. gebruikt om kaalheid te bestrijden en als middel om de geboorte van kinderen te verhaasten. Daar werd zoveel geloof aan gehecht dat Gerard (een grote botanicus) zijn collectie afschermd om te voorkomen dat een zwangere vrouw er per ongeluk overheen stapte en zo een miskraam zou kunnen krijgen. Wij kennen de Cyklaam vooral als kamerplant. In tuinen zijn ze vooral de laatste tien à twintig jaar populair geworden. Maar ik denk niet dat ze heden ten dage nog gebruikt worden voor een abortus provocatus.

Cyclaampjes onder de Treurbeuk

Helleborus vooraan in het Arboretum

Helleborus (Kerstroos)

Vroeger geloofde men dat de Kerstroos kwade geesten kon weren. Vandaar dat ze heel dicht bij het huis werden geplant.

In een oude legende wordt verhaald over Madelon, een arm herderinnetje. Ook zij wilde met de andere herders het kindje Jezus, dat pas geboren was, aanbidden. Maar ja, een presentje had ze niet. Ze zou wel bloemen willen plukken, maar waar haal je die vandaan in december? Ook in Betlehem is dan alles kaal. Madelon was daar zo verdrietig over dat ze begon te huilen. Een engel hoorde haar gesnik en verscheen aan haar. Hij nam haar mee naar buiten, de koude winternacht in. Overal waar de tranen van het meisje de aarde raakten verschenen ineens witte bloemen. Madelon kon het kindje een prachtig tuiltje geven. Zo, zegt men, kreeg de Kerstroos zijn naam.

In de natuur bloeit de Kerstroos na de kerst, maar bloemisten trekken hem voor zodat ze rondom de kerstdagen in volle bloei staan. Wie weet, als u hem ziet bloeien, dat u nog eens denkt aan die arme Madelon.

